YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

14 päivänä toukokuuta 2009 *

Asiassa C-180/06,

jossa on kyse EY 68 ja EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberlandesgericht Wien (Itävalta) on esittänyt 29.3.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 7.4.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Renate Ilsinger

vastaan

Martin Dreschers, joka toimii Schlank & Schick GmbH:n konkurssipesän hoitajana,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits ja J.-J. Kasel (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.7.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Dreschers, joka toimii Schlank & Schick GmbH:n konkurssipesän hoitajana, edustajanaan Rechtsanwalt A. Matt,

– Itävallan hallitus, asiamiehinään E. Riedl, S. Zeichen ja M. Rüffenstein,

– Tšekin hallitus, asiamiehinään T. Boček ja M. Smolek,

– Espanjan hallitus, asiamiehinään M. Sampol Pucurull ja B. Plaza Cruz,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato W. Ferrante,

– Slovenian hallitus, asiamiehenään T. Mihelič,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët, S. Grünheid ja W. Bogensberger,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.9.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Itävallan kansalainen Ilsinger, jonka kotipaikka on St. Pölten (Itävalta), ja Dreschers, joka toimii Schlank & Schick GmbH:n (jäljempänä Schlank & Schick) – joka on Aachenissa (Saksa) Saksan oikeuden mukaan perustettu postimyyntiyhtiö ja joka on julistettu maksukyvyttömäksi – konkurssipesän hoitajana, ja joka koskee kannetta, jolla mainittua yhtiötä vaaditaan luovuttamaan Ilsingerille palkinto.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 44/2001

3 Asetuksella N:o 44/2001 säädetyt toimivaltasäännöt sisältyvät kyseisen asetuksen II lukuun, joka muodostuu asetuksen 2–31 artiklasta.

4 Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohta sisältyy mainitun II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, ja kyseisessä säännöksessä todetaan seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”

5 Mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa, joka on samassa 1 jaksossa, säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän luvun 2–7 jakson säännösten nojalla.”

6 Asetuksen N:o 44/2001 5–22 artikla, jotka muodostavat asetuksen II luvun 2–6 jaksot, sisältävät pakottavaa tai yksinomaista erityistä toimivaltaa koskevat säännöt.

7 Asetuksen N:o 44/2001 2 jakson nimi on ”Erityinen toimivalta”, ja kyseiseen jaksoon kuuluvassa 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

1) a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikka on:

– irtaimen tavaran kaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,

– palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,

c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;

– –”

8 Asetuksen N:o 44/2001 13 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”– – kuluttaja- – – sopimusten osalta heikompaa osapuolta olisi suojeltava hänen etujensa kannalta suotuisammilla tuomioistuimen toimivaltaa koskevilla säännöksillä kuin mitä yleiset säännökset edellyttävät.”

9 Asetuksen N:o 44/2001 edellä mainitussa II luvussa onkin näin ollen 4 jakso, jonka otsikko on ”Toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa” ja jonka muodostavat asetuksen 15–17 artikla.

10 Mainitun asetuksen 15 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Kun asia koskee henkilön, jäljempänä ’kuluttaja’, sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voida pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, tuomioistuimen toimivalta määräytyy tämän jakson säännösten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan säännöksistä muuta johdu,

a) jos sopimus koskee irtaimen kauppaa ja hinta on suoritettava maksuerissä, tai

b) jos sopimus koskee lainaa, joka on maksettava takaisin erissä, tai muuta luottoa, joka on tarkoitettu irtaimen tavaran kaupan rahoittamiseen, tai

c) kaikissa muissa tapauksissa, jos sopimus on tehty henkilön kanssa, joka harjoittaa kaupallista tai elinkeinotoimintaa siinä jäsenvaltiossa, missä kuluttajan kotipaikka on, tai joka millä keinoin tahansa suuntaa tällaista toimintaa kyseiseen jäsenvaltioon tai useisiin valtioihin kyseinen jäsenvaltio mukaan lukien, ja sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.”

11 Mainitun 15 artiklan 3 kohdassa todetaan, että ”tämän jakson säännöksiä ei sovelleta kuljetussopimuksiin, yhteishintaan tarjottavia kuljetus- ja majoituspalvelujen yhdistelmiä lukuun ottamatta”.

12 Asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdassa säädetään, että ”kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen jäsenvaltion tuomioistuimissa, missä tämän kotipaikka on, tai sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kuluttajan kotipaikka on”.

13 Kyseisestä säännöstä voidaan poiketa ainoastaan, jos noudatetaan kyseisen asetuksen 17 artiklassa lueteltuja edellytyksiä.

14 Kuten asetuksen N:o 44/2001 perustelukappaleista ilmenee, kyseinen asetus perustuu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehtyyn yleissopimukseen (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja muutettuna s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29.11.1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus). Kyseisellä asetuksella on sen voimaantulosta eli 1.3.2002 alkaen korvattu Brysselin yleissopimus jäsenvaltioiden välisissä suhteissa Tanskan kuningaskuntaa lukuun ottamatta.

15 Euroopan unionin neuvosto on asetuksen N:o 44/2001 19 perustelukappaleessa korostanut tarvetta varmistaa jatkuvuus Brysselin yleissopimuksen ja kyseisen asetuksen välillä, mukaan lukien Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen kyseisen yleissopimuksen vastaavista määräyksistä jo esittämät tulkinnat.

Brysselin yleissopimus

16 Brysselin yleissopimuksen toimivaltamääräykset sisältyvät sen II osastoon, joka muodostuu 2–24 artiklasta.

17 Brysselin yleissopimuksen II osaston 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset määräykset”, kuuluvan 2 artiklan 1 kappaleessa on seuraavanlainen periaatteellinen määräys:

”Kanne sitä vastaan, jolla on kotipaikka jossakin sopimusvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon valtion tuomioistuimessa, jollei tämän yleissopimuksen määräyksistä muuta johdu.”

18 Brysselin yleissopimuksen samaan jaksoon kuuluvan 3 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisen sopimusvaltion tuomioistuimessa ainoastaan tämän osaston 2–6 jakson määräysten nojalla.”

19 Brysselin yleissopimuksen 5–18 artiklassa, jotka muodostavat sen II osaston 2–6 jakson, määrätään pakottavasta tai yksinomaisesta erityisestä toimivallasta.

20 Brysselin yleissopimuksen II osastossa olevaan 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Erityinen toimivalta”, sisältyvässä 5 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Sellaista henkilöä vastaan, jolla on kotipaikka sopimusvaltiossa, voidaan nostaa kanne toisessa sopimusvaltiossa:

1) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, jossa kanteessa tarkoitettu velvoite on täytetty tai täytettävä; – –

– –”

21 Samassa Brysselin yleissopimuksen II osastossa ovat 13–15 artikla, jotka kuuluvat 4 jaksoon, jonka otsikko on ”Toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa”.

22 Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen sanamuoto on seuraava:

”Kun asia koskee jonkun sellaista tarkoitusta varten tekemää sopimusta, jota ei voi pitää hänen ammattiinsa tai elinkeinotoimintaansa liittyvänä, jäljempänä ’kuluttaja’, mää-

räytyy tuomioistuimen toimivalta tämän jakson määräysten mukaisesti, jollei 4 artiklan ja 5 artiklan 5 kohdan määräyksistä muuta johdu, jos asia koskee:

1) irtaimen kauppaa ja hinta on suoritettava maksuerissä, tai

2) lainaa, joka on maksettava takaisin erissä, tai muuta luottoa, joka on tarkoitettu irtaimen tavaran kaupan rahoittamiseen, tai

3) muita sopimuksia, jotka tarkoittavat irtaimen tavaran tai palvelun toimittamista, jos

   a) sopimusta on edeltänyt erityinen tarjous tai ilmoittelu siinä valtiossa, jossa kuluttajalla on kotipaikka, ja

   b) kuluttaja on siinä valtiossa suorittanut sopimuksen tekemistä varten välttämättömät toimenpiteet.”

23 Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 3 kappaleessa määrätään, että ”tämän jakson määräyksiä ei sovelleta kuljetussopimuksiin”.

24 Brysselin yleissopimuksen 14 artiklan 1 kappaleessa määrätään, että ”kuluttaja voi nostaa kanteen toista sopimuspuolta vastaan joko sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, missä tällä on kotipaikka, tai sen sopimusvaltion tuomioistuimissa, missä kuluttajalla itsellään on kotipaikka”.

25 Tästä toimivaltasäännöstä voidaan poiketa ainoastaan, jos noudatetaan Brysselin yleissopimuksen 15 artiklassa mainittuja edellytyksiä.

Kansallinen säännöstö

26 Kuluttajansuojalain (Konsumentenschutzgesetz) 5 j §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna etämyynnistä annetulla lailla (Fernabsatz-Gesetz; BGBl. I, 185/1999; jäljempänä KSchG), jonka tarkoituksena on saattaa osaksi Itävallan oikeusjärjestystä kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 97/7/EY (EYVL L 144, s. 9) ja joka tuli voimaan 1.10.1999, säädetään seuraavaa:

”Yritykset, jotka lähettävät tietylle kuluttajalle voittolupauksia tai vastaavia ilmoituksia, joiden muotoilun perusteella kuluttaja saa vaikutelman, että hän on voittanut tietyn palkinnon, ovat velvollisia suorittamaan palkinnon kuluttajalle; tällainen vaatimus voidaan esittää myös oikeudessa.”

27 Siitä oikeudenkäyntiaineistosta, jonka kansallinen tuomioistuin on toimittanut yhteisöjen tuomioistuimelle, ilmenee, että mainitun 5 j §:n tarkoituksena on se, että kuluttajalle myönnetään kanneoikeus, jotta tämä voi vaatia oikeudessa ”voittolupauksen” täyttämistä silloin, kun kuluttajaa on johdettu harhaan siten, että elinkeinonharjoittaja on ottanut häneen henkilökohtaisesti yhteyttä ja hän on sen

perusteella saanut vaikutelman siitä, että hän on voittanut palkinnon, vaikka kyseisen toimenpiteen todellisena tarkoituksena on yllyttää kuluttajaa tilamaan kyseisen elinkeinonharjoittajan tarjoamia tavaroita tai palveluja. Jotta kuluttajaa voidaan tehokkaasti suojata tällaiselta käytännöltä, hänellä on näin ollen oikeus esittää yksityisoikeudellinen vaatimus kyseisen lupauksen täyttämiseksi aivan kuin elinkeinonharjoittaja olisi tarjonnut hänelle kyseistä palkintoa oikeudellisesti sitovasti. Tässä tarkoituksessa katsotaan, että mainitun elinkeinonharjoittajan ja kyseisen kuluttajan välillä on oikeussuhde.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

28 Pääasian oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee, että Ilsinger sai 19.8.2002 kotiosoitteeseensa suljetussa kirjekuoressa olevan henkilökohtaisen kirjeen, jonka lähettäjä oli Schlank & Schick. Kuori, jossa oli tekstit ”Tärkeitä asiakirjoja!”, ”Olkaa hyvä ja avatkaa heti” ja ”Henkilökohtainen”, sisälsi muun muassa Ilsingerille henkilökohtaisesti osoitetun ilmoituksen, jonka perusteella Ilsinger saattoi uskoa voittaneensa 20 000 euron suuruisen palkinnon.

29 Saadakseen luvatun palkinnon Ilsinger irrotti seuraavana päivänä lähetykseen liitetystä kirjekuoresta tunnistusnumeron sisältävän lipukkeen, liimasi – kuten kirjeessä kehotettiin tekemään – kyseisen lipukkeen ”palkinnon lunastamista koskevaan todistukseen” ja palautti sen Schlank & Schickille.

30 Ilsinger ilmoittaa tehneensä samalla myös koetilauksen. Schlank & Schick kiistää tämän väitteen ja väittää päinvastoin, ettei Ilsinger tilannut mitään tavaroita. Sitä vastoin on kiistatonta, ettei sen palkinnon saaminen, jonka Ilsingerin väitetään voittaneen, riippunut tällaisen tilauksen tekemisestä.

31 Kun Ilsinger ei ollut vieläkään saanut vaatimaansa palkintoa, hän saattoi 23.12.2002 vaatimuksensa Landesgericht St. Pöltenin eli kotipaikkansa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Hänen Schlank & Schickiä vastaan nostamansa kanne perustui KSchG:n 5 j §:ään, luettuna yhdessä asetuksen N:o 44/2001 16 artiklan 1 kohdan kanssa.

32 Schlank & Schick teki tällöin kyseisen tuomioistuimen toimivallan puuttumista koskevan väitteen, jonka osalta se väitti pääasiallisesti, ettei asetuksen N:o 44/2001 15 ja 16 artiklan säännöksiä voida soveltaa kyseisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saatetussa asiassa, koska kyseisten säännösten soveltaminen edellyttää vastikkeellisen sopimuksen olemassaoloa ja koska käsiteltävänä olevassa asiassa tällaista sopimusta ei ole tehty. Arpajaisiin osallistumisen edellytyksenä ei ollut tilauksen tekeminen, ei edes sellaisen koetilauksen tekeminen, joka ei sitonut mihinkään ja jota koski tavaroiden palautusoikeus. Ilsinger ei myöskään tilannut tavaroita eikä hän näin ollen voi vaatia suojaa kuluttajan ominaisuudessa. Schlank & Schick toteaa lisäksi, että vaikka katsottaisiin, että olisi olemassa jokin sopimusperusteinen oikeus asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan perusteella, Itävallan tuomioistuimet eivät kuitenkaan ole toimivaltaisia, koska väitetyn velan suorituspaikka on Saksassa.

33 Sen jälkeen, kun Schlank & Schickin omaisuutta koskeva maksukyvyttömyysmenettely oli aloitettu, kyseisen yhtiön pesänhoitaja Martin Dreschers esitti kyseiset väitteet nimissään ja pyysi asian käsittelyn jatkamista.

34 Landesgericht St. Pölten teki 15.6.2004 päätöksen, jolla se hylkäsi Schlank & Schickin esittämän toimivallan puuttumista koskevan väitteen, ja antoi samalla tuomion, jolla se hylkäsi Ilsingerin kanteen todeten, etteivät Schlank & Schickin lupaaman voiton luovuttaminen tai osallistuminen sen jakamiseen riippuneet sitovasta tavaroiden tilaamisesta ja että näin ollen sillä, oliko asianomainen tehnyt koetilauksen, ei ollut merkitystä.

35 Molemmat asianosaiset valittivat näistä ratkaisuista Oberlandesgericht Wieniin.

36 Todettuaan ensin, että EY 68 artiklan 1 kohdassa määrätty edellytys täyttyy, Oberlandesgericht Wien katsoo, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan tulkitseminen on tarpeen, jotta se voi antaa ratkaisunsa.

37 Kansallisen tuomioistuimen mukaan on nimittäin määritettävä, kuuluuko sellainen kanne, josta on kyse pääasiassa, viimeksi mainitun säännöksen soveltamisalaan silloin, kun harhaanjohtavan voittolupauksen tarkoituksena on yllyttää irtaimen kauppaa koskevan sopimuksen tekemiseen ja näin ollen valmistella kuluttajasopimusta, vaikka osapuolten välillä ei vielä olekaan molemminpuolisia velvoitteita sisältävää sopimusta.

38 Kansallisen tuomioistuimen mukaan asetuksen N:o 44/2001 15 artiklassa ei nimenomaisesti viitata tämäntyyppisiin sopimuksiin, joten vaikuttaisi mahdolliselta katsoa, että toimivalta on olemassa sillä perusteella, että kyseessä on mainitussa artiklassa tarkoitettu kuluttajasopimus, siinäkin tapauksessa, että kyseinen kuluttaja on tehnyt ainoastaan koetilauksen – ilman että elinkeinonharjoittaja olisi kuitenkaan häntä siihen velvoittanut – tai että hän ei ole tehnyt minkäänlaista tilausta, kuten Schlank & Schick väittää.

39 Oberlandesgericht Wien on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – KSchG:n – – 5 j §:n mukaista kuluttajan oikeutta vaatia tuomioistuimissa yrittäjiä maksamaan kuluttajan näennäisesti voittamia palkintoja tilanteessa,

jossa yrittäjät lähettävät (tai ovat lähettäneet) tietyille kuluttajille voittolupauksia tai vastaavia ilmoituksia, joiden muotoilun perusteella kuluttaja saa vaikutelman siitä, että hän on voittanut palkinnon, kun kyseisen palkinnon vaatimisen edellytyksenä ei ole tavaroiden tilaaminen tai koetilaus ja kun tavaroita ei myöskään ole tilattu mutta tiedoksiannon vastaanottaja kuitenkin vaatii palkintoa, pidettävä – – asetuksen N:o 44/2001 valossa kyseisen asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuna sopimukseen perustuvana tai vastaavansisältöisenä vaatimuksena?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi:

Onko kyseessä asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu vaatimus silloin, kun palkintoa koskeva vaatimus ei ollut riippuvainen tavaroiden tilaamisesta, mutta tiedoksiannon vastaanottaja on kuitenkin tilannut tavaroita?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

40 Kahdella kysymyksellään, joita on aiheellista tarkastella yhdessä, kansallinen tuomioistuin haluaa selvittää, onko asetuksessa N:o 44/2001 lueteltuja toimivaltasäännöksiä tulkittava siten, että kanne, jolla kuluttaja vaatii, että postimyyntiyhtiö velvoitetaan luovuttamaan hänen näennäisesti voittamansa palkinto, on mainitun asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu sopimusta koskeva kanne tilanteessa, jossa kyseisen palkinnon saaminen ei riipu kyseisen yhtiön tarjoamien tavaroiden tilaamisesta, mutta tarvittaessa sillä edellytyksellä, että kuluttaja on kuitenkin tehnyt tällaisen tilauksen.

41 Jotta nämä kysymykset voidaan ratkaista, on ensiksi todettava, että koska asetus N:o 44/2001 on korvannut Brysselin yleissopimuksen jäsenvaltioiden välisissä suhteissa Tanskan kuningaskuntaa lukuun ottamatta, yhteisöjen tuomioistuimen kyseisestä yleissopimuksesta esittämä tulkinta pätee myös mainitun asetuksen osalta silloin, kun asetuksen säännöksiä ja Brysselin yleissopimuksen määräyksiä voidaan pitää toisiaan vastaavina. Lisäksi on todettava, että mainitulla asetuksella luodussa järjestelmässä asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdalla on asetuksen 13 perustelukappaleesta ilmenevällä tavalla sama asema ja sama heikomman osapuolen suojelemiseen liittyvä tehtävä kuin Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohdalla.

42 Viimeksi mainitun osalta on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo katsonut, että mainittua 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohtaa on sovellettava kanteeseen, jolla kuluttaja, johon elinkeinonharjoittajana toimiva myyjä on ottanut yhteyttä lähettämällä tämän kotiin kirjeen yllyttääkseen tätä tilaamaan tarjottuja tavaroita myyjän määräämillä ehdoilla – minkä jälkeen kuluttaja tosiasiallisesti tekee tällaisen tilauksen sopimusvaltiossa, jossa hänellä on kotipaikka –, vaatii oikeudessa tämän myyjän velvoittamista maksamaan näennäisesti voitetun palkinnon (asia C-96/00, Gabriel, 11.7.2002, Kok., s. I-6367, 53, 55, 59 ja 60 kohta).

43 Yhtäältä on todettava, että asiassa Gabriel antamansa tuomion 48–52 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin nimittäin katsoi, että Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohdan soveltamista koskeva edellytys, joka liittyy samassa määräyksessä tarkoitettuun, kuluttajan elinkeinonharjoittajana toimivan myyjän kanssa ”tekemään sopimukseen”, täyttyi kyseisessä asiassa, ja perusteli tämän näkemyksensä sillä, että kahden osapuolen sellaisen tahtojen yhtymisen perusteella, joka ilmeni siten, että postimyyntiyhtiö teki tavaroita koskevan tarjouksen ja kuluttaja hyväksyi kyseisen tarjouksen tilaamalla tämän jälkeen kyseisiä tavaroita, syntyi kyseisten osapuolten välinen sopimus, jolle olivat ominaisia sopimuspuolten väliset vastavuoroiset ja

riippuvuussuhteessa olevat velvoitteet ja jolla oli yksi kyseisessä määräyksessä kuvailluista tavoitteista, eli tässä tapauksessa irtaimen tavaran toimittaminen.

44 Toisaalta on todettava, että mainitussa asiassa Gabriel antamansa tuomion 38 ja 54–58 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että voittolupaus oli erottamattomasti yhteydessä tavaroiden tilaamiseen ja näin ollen vastikkeellisen sopimuksen tekemiseen, joten kanne, jolla kuluttaja vaatii elinkeinonharjoittajana toimivan myyjän velvoittamista suorittamaan näennäisesti voitetun palkinnon, on voitava nostaa siinä tuomioistuimessa, joka on toimivaltainen käsittelemään tämän kuluttajan tekemää sopimusta koskevan asian, jotta mahdollisuuksien mukaan vältettäisiin se, että usea tuomioistuin olisi toimivaltainen saman sopimuksen osalta.

45 On myös muistettava, että asiassa C-27/02, Engler, 20.1.2005 antamansa tuomion (Kok., s. I-481) 37, 38 ja 44 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin sitä vastoin katsoi, ettei Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohtaa voinut soveltaa tapauksessa, jossa kuluttaja oli vaatinut luvatun voiton suorittamista tilanteessa, jossa voitetuksi väitetyn palkinnon saamisen edellytyksenä ei ollut se, että kuluttaja tilaa tavaroita postimyyntiyhtiöltä, ja jossa kyseinen kuluttaja ei itse asiassa ollut tehnyt minkäänlaista tilausta.

46 Yhteisöjen tuomioistuin perusti tämän ratkaisunsa siihen seikkaan, että voiton saamista koskevan harhaanjohtavan lupauksen sisältävän kirjeen lähettämisen jälkeen kyseinen kuluttaja ei tehnyt postimyyntiyhtiön kanssa sopimusta, koska hän ei tehnyt minkäänlaista kyseisen yhtiön tarjoamia tavaroita koskevaa tilausta, vaikka Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohdan sanamuodonkin mukaan kyseisen määräyksen soveltamiselle on asetettu erilaisia edellytyksiä, joihin kuuluu nimenomaisesti edellytys siitä, että kuluttaja on tehnyt tällaisen sopimuksen (em. asia Engler, tuomion 36–38 ja 40 kohta).

47 Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan tällaista ratkaisua tukee se paikka, joka Brysselin yleissopimuksen 13–15 artiklassa – joita on tulkittava suppeasti ja joiden ei voida tulkita koskevan muita kuin yleissopimuksessa nimenomaisesti tarkoitettuja tilanteita – luetelluilla erityistä toimivaltaa koskevilla säännöillä kuluttajien tekemien sopimusten alalla on Brysselin yleissopimuksella luodussa järjestelmässä. Näin ollen kyseisten määräysten perustana oleva tarkoitus eli asianmukaisen suojan takaaminen kuluttajalle, jota pidetään heikompana osapuolena, ei salli erilaista lopputulosta (em. asia Engler, tuomion 39 ja 41–43 kohta).

48 On kuitenkin todettava, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan – jota kansallinen tuomioistuin ennakkoratkaisupyynnöllään pyytää tulkitsemaan – sanamuoto ei kuitenkaan ole kaikilta osiltaan täysin samanlainen kuin Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen sanamuoto.

49 Erityisesti on todettava, että kun mainitun 13 artiklan 1 kappaleessa rajattiin kyseisen määräyksen 3 kohdan soveltamisala sellaisiin sopimuksiin, ”jotka tarkoittavat irtaimen tavaran tai palvelun toimittamista”, asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohta on laadittu käyttäen yleisempiä ja laajempia sanamuotoja.

50 Näin ollen voidaan todeta, että lukuun ottamatta tiettyjä kuljetussopimuksia, jotka kyseisen asetuksen 15 artiklan 3 kohdalla on suljettu kuluttajasopimuksia koskevien toimivaltasääntöjen ulkopuolelle, 15 artiklan 1 kohdan c alakohta koskee sopimusten tarkoituksesta riippumatta kaikkia sellaisia sopimuksia, jotka kuluttaja on tehnyt elinkeinonharjoittajan kanssa ja jotka kuuluvat viimeksi mainitun harjoittaman kaupallisen toiminnan tai elinkeinotoiminnan piiriin. Lisäksi sellaiset erityiset soveltamisedellytykset, jotka mainittujen sopimusten on täytettävä ja jotka lueteltiin yksityiskohtaisesti Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen 3 kohdan a ja b alakohdassa, on nyt muotoiltu yleisemmällä tavalla asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdassa, jotta voidaan varmistaa parempi kuluttajansuoja ottaen huomioon uudet viestintävälineet ja sähköisen kaupankäynnin kehitys.

51 Tästä seuraa, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan 1 kappaleen soveltaminen on rajattava sellaisiin sopimuksiin, jotka johtavat sopimuspuolten vastavuoroisiin ja riippuvuussuhteessa oleviin velvoitteisiin, ja perustanut tämän näkemyksensä nimenomaisesti kyseisen määräyksen sanamuotoon, jossa viitataan ”irtaimen tavaran tai palvelun toimittamiseen” (ks. em. asia Gabriel, tuomion 48–50 kohta ja em. asia Engler, tuomion 34–36 kohta), asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisala ei sitä vastoin enää selvästikään rajoitu sellaisiin tapauksiin, joissa sopimuspuolet ovat sopineet molemminpuolisesti velvoittavista sitoumuksista.

52 On kuitenkin todettava, että mainittua 15 artiklaa voidaan soveltaa ainoastaan, jos kyseinen kanne koskee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä tehtyä sopimusta.

53 On nimittäin todettava, että jo sekä asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan johdanto-osan että 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan sanamuodonkin perusteella ilmenee, että kyseisessä säännöksessä edellytetään sitä, että ”sopimus” on ”tehty” kuluttajan ja sellaisen henkilön välillä, joka harjoittaa kaupallista toimintaa tai elinkeinotoimintaa. Tätä toteamusta tukee lisäksi kyseisen asetuksen II luvun 4 jakson – johon 15 artikla kuuluu – otsikko ”toimivalta kuluttajansuojaa koskevissa riita-asioissa”. On myös korostettava, että sopimuksen tekemistä koskevan edellytyksen osalta mainittu 15 artikla on laadittu olennaisilta osin täysin samanlaisin sanamuodoin kuin Brysselin yleissopimuksen 13 artikla.

54 Mainitun edellytyksen osalta on toki ajateltavissa asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan osalta tilanne, jossa toinen sopimuspuolista tyytyy ilmaisemaan suostumuksensa sitoutumatta itse minkäänlaiseen oikeudelliseen velvoitteeseen toiseen sopimuspuoleen nähden (ks. tämän tuomion 51 kohta). Jotta voidaan katsoa, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettu sopimus on olemassa, on kuitenkin

välttämätöntä, että viimeksi mainittu sopimuspuoli tekee tällaisen oikeudellisen sitoumuksen tekemällä sitovan tarjouksen, joka on tarkoituksensa ja laajuutensa puolesta riittävän selvä ja täsmällinen, jotta se voi johtaa samassa säännöksessä tarkoitettuun sopimussuhteeseen.

55 Viimeksi mainitun edellytyksen voidaan katsoa täyttyvän ainoastaan siinä tapauksessa, että senkaltaisen voittolupauksen osalta, josta pääasiassa on kyse, on ollut olemassa postimyyntiyhtiön tekemä oikeudellinen sitoumus. Toisin sanoen edellytetään, että postimyyntiyhtiö on selvästi ilmaissut tahtonsa tulla tällaisen sitoumuksen velvoittamaksi siinä tapauksessa, että toinen sopimuspuoli hyväksyy sen, ilmoittamalla ehdoitta olevansa valmis maksamaan kyseiset palkinnot niitä vaativille kuluttajille. Kansallisen tuomioistuimen asiana on arvioida, täyttyykö tämä vaatimus sen käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan osalta.

56 Jos asia ei tässä tapauksessa ole näin, sellaista kaupallista toimintatapaa, joka on johtanut kyseiseen oikeusriitaan, ei sellaisenaan voida pitää sopimuksen luonteisena tai katsoa koskevan sopimusta asetuksen N:o 44/2001 15 artiklassa tarkoitetulla tavalla, sellaisena kuin kyseinen säännös on nykyään muotoiltu.

57 Viimeksi mainitussa tapauksessa tällaisen tilanteen voitaisiin korkeintaan katsoa merkitsevän esisopimuksen tai sopimuksenkaltaisen tilan syntymistä, ja se voisi näin ollen mahdollisesti kuulua yksinomaan saman asetuksen 5 artiklan 1 alakohdan soveltamisalaan eli sellaisen säännöksen soveltamisalaan, jonka soveltamisalaa on sekä sen sanamuodon että sen paikan perusteella, joka sillä on kyseisessä asetuksessa, pidettävä laajempana kuin kyseisen asetuksen 15 artiklan soveltamisalaa (ks. vastaavasti Brysselin yleissopimuksen osalta em. asia Engler, tuomion 44 ja 49 kohta).

58 Kun otetaan huomioon kyseiset seikat ja se, ettei asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan sanamuoto olennaisesti poikkea Brysselin yleissopimuksen 13 artiklan sanamuodosta niiltä osin kuin on kyse siitä vaatimuksesta, että osapuolten välillä on oltava sopimus, on

näin ollen katsottava, että edellä mainituissa asioissa Gabriel ja Engler annettuihin tuomioihin perustuvaa oikeuskäytäntöä, joka koskee Brysselin yleissopimuksen 13 artiklaa, on sovellettava mainitun 15 artiklan osalta arvioitaessa sellaista tapausta, josta on kyse pääasiassa. Sellaisessa tapauksessa, että Brysselin yleissopimuksen määräyksen ja asetuksen N:o 44/2001 säännöksen sanamuodot ovat tällä tavalla samankaltaisia, on nimittäin kyseisen asetuksen 19 perustelukappaleen mukaisesti varmistettava jatkuvuus kyseisten asetuksen ja yleissopimuksen tulkinnassa, koska tällainen jatkuvuus on myös keino varmistaa se, että oikeusvarmuuden periaatetta, joka on yksi kyseisten asetuksen ja yleissopimuksen perusteista, noudatetaan.

59 Näin ollen on katsottava, että asetuksen N:o 44/2001 15 artiklan sanamuodon ollessa nykyisenlainen kyseisen artiklan 1 kohdan c alakohtaa ei voida soveltaa sellaiseen kanteeseen, josta on kyse pääasiassa, silloin, kun elinkeinonharjoittaja ei ole sopimuksella sitoutunut maksamaan sellaiselle kuluttajalle lupaamaansa palkintoa, joka vaatii palkinnon suorittamista. Tällaisessa tapauksessa kyseistä säännöstä voidaan soveltaa tällaiseen kanteeseen ainoastaan sillä edellytyksellä, että harhaanjohtavaa voittolupausta on seurannut se, että kuluttaja on tehnyt postimyyntiyhtiön kanssa sopimuksen, mikä on ilmennyt siten, että postimyyntiyhtiöltä on tehty tilaus.

60 Esitettyihin kysymyksiin on näin ollen vastattava, että sellaisessa tilanteessa, josta on kyse pääasiassa ja jossa kuluttaja vaatii sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella hänellä on kotipaikka, ja sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä hänen kotipaikkansa on, toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta postimyyntiyhtiötä luovuttamaan hänen näennäisesti voittamansa palkinnon,

– silloin, kun kyseinen yhtiö on yllyttääkseen kyseistä kuluttajaa tekemään sopimuksen lähettänyt tälle tämän nimellä lähetyksen, joka on ollut omiaan antamaan hänelle vaikutelman siitä, että hänelle annettaisiin palkinto, jos hän pyytäisi sen suorittamista palauttamalla kyseiseen lähetykseen sisältyvän ”palkinnon lunastamista koskevan todistuksen”

– mutta kun palkinnon saaminen ei riipu kyseisen yhtiön ostettavaksi tarjoamien tavaroiden tilaamisesta tai koetilauksen tekemisestä,

asetuksessa N:o 44/2001 lueteltuja toimivaltasääntöjä on tulkittava seuraavasti:

– tällainen kuluttajan nostama kanne kuuluu mainitun asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisalaan sillä edellytyksellä, että elinkeinonharjoittajana toimiva myyjä on oikeudellisesti sitoutunut maksamaan kyseisen palkinnon kuluttajalle

– silloin, kun tämä edellytys ei täyty, tällainen kanne kuuluu asetuksen N:o 44/2001 mainitun säännöksen soveltamisalaan ainoastaan siinä tapauksessa, että kuluttaja on tosiasiallisesti tehnyt tilauksen kyseiseltä elinkeinonharjoittajana toimivalta myyjältä.

Oikeudenkäyntikulut

61 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Sellaisessa tilanteessa, josta on kyse pääasiassa ja jossa kuluttaja vaatii sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jonka alueella hänellä on kotipaikka, ja sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä hänen kotipaikkansa on, toiseen jäsenvaltioon sijoittautunutta postimyyntiyhtiötä luovuttamaan hänen näennäisesti voittamansa palkinnon,

– **silloin, kun kyseinen yhtiö on yllyttääkseen kyseistä kuluttajaa tekemään sopimuksen lähettänyt tälle tämän nimellä lähetyksen, joka on ollut omiaan antamaan hänelle vaikutelman siitä, että hänelle annettaisiin palkinto, jos hän pyytäisi sen suorittamista palauttamalla kyseiseen lähetykseen sisältyvän ”palkinnon lunastamista koskevan todistuksen”**

– **mutta kun palkinnon saaminen ei riipu kyseisen yhtiön ostettavaksi tarjoamien tavaroiden tilaamisesta tai koetilauksen tekemisestä,**

tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 44/2001 lueteltuja toimivaltasääntöjä on tulkittava seuraavasti:

– **tällainen kuluttajan nostama kanne kuuluu mainitun asetuksen 15 artiklan 1 kohdan c alakohdan soveltamisalaan sillä edellytyksellä, että elinkeinonharjoittajana toimiva myyjä on oikeudellisesti sitoutunut maksamaan kyseisen palkinnon kuluttajalle**

– **silloin, kun tämä edellytys ei täyty, tällainen kanne kuuluu asetuksen N:o 44/2001 mainitun säännöksen soveltamisalaan ainoastaan siinä tapauksessa, että kuluttaja on tosiasiallisesti tehnyt tilauksen kyseiseltä elinkeinonharjoittajana toimivalta myyjältä.**

Allekirjoitukset